

ZDARZENIA KRYZYSOWE W SZKOLE

OPRACOWANIE

**EWA MAKSYMOWSKA
MAŁGORZATA JARNUSZKIEWICZ**

Kryzys w szkole może wywołać:

- ❖ zdarzenie o charakterze incydentalnym, np. wypadek, pożar, powódź itp.
- ❖ akt terroryzmu (podłożenie bomby, napad z bronią, przetrzymywanie zakładników);
- ❖ systematyczne akty przemocy wewnątrz społeczności szkolnej (nauczycieli wobec uczniów, uczniów wobec nauczycieli);
- ❖ ekstremalne traumatyczne wydarzenia z udziałem osób ze szkoły (samobójstwa, zabójstwa, nieszczęśliwe wypadki na imprezach szkolnych lub pozaszkolnych).
- ❖ zdarzenie mające wpływ na reputację placówki.

Cechy charakterystyczne kryzysu:

- nagłość;
- dolegliwość (np. utrata lub groźba utraty dobrej reputacji);
- duża skala zjawiska, szeroki zasięg.

P. Lignar

Co powinniśmy wiedzieć o zdarzeniu traumatycznym:

- ❖ zdarzenia wywołujące traumę mogą być bardzo różnorodne (trudno zdefiniować co jest stresorem);
- ❖ ten sam stresor ma subiektywnie różne znaczenie dla różnych osób;
- ❖ istotne znaczenie ma stan psychiczny, inne towarzyszące stresory, wsparcie otoczenia, wiek, czas działania itd.

Reakcje ludzi na kryzys:

EMOCJE

- ❖ szok;
- ❖ lęk;
- ❖ złość;
- ❖ bezradność
itp.

MYŚLI

- ❖ zaprzeczanie;
- ❖ niedowierzanie;
- ❖ „dlaczego ja”;
- ❖ „to przez nich”;
- ❖ „przeze mnie” itp.

OBJAWY FIZJOLOGICZNE

- ❖ pobudzenie;
- ❖ pocenie się;
- ❖ drżenie;
- ❖ ból psychiczny/
fizyczny;
- ❖ zaburzenia snu;
- ❖ uwagi itp.

O czym pamiętać w przypadku powstania kryzysu w szkole:

- ❖ ofiary, sprawca i świadkowie oczekują działania ze strony dorosłych i instytucji – szkoły;
- ❖ skutecznej interwencji może dokonać osoba, która, wie, jak wspierać i pomagać, jest odpowiednio przeszkolona;
- ❖ dorośli w szkole sami mogą być w szoku.

Etapy interwencji kryzysowej w szkole:

Zdefiniowanie problemu :

- ❖ *Co się wydarzyło? Kto brał udział w zdarzeniu?*

Zapewnienie bezpieczeństwa dla:

- ❖ *ofiary,*
- ❖ *grupy/klasy,*
- ❖ *sprawcy;*

Zapewnienie wsparcia:

- ❖ *rozpoznanie potrzeb ludzi,*
- ❖ *umożliwienie odreagowania emocji,*
- ❖ *towarzyszenie w przeżywaniu emocji;*

Etapy interwencji kryzysowej w szkole cd.:

Rozważenie możliwości działania

- ❖ *ocena mobilności osób,*
- ❖ *wspólne omówienie możliwości wyjścia z sytuacji,;*
- ❖ *ustalenie zasobów indywidualnych i zasobów placówki.*

Opracowanie planu działania

- ❖ *wybór potencjalnie najskuteczniejszego rozwiązania,*
- ❖ *ustalenie harmonogramu działań,*
- ❖ *lista osób i instytucji które mogą pomóc;*
- ❖ *wspólne oszacowanie potencjalnych zysków i konsekwencje wprowadzenie planu w życie;*
- ❖ *organizacja pomocy po interwencji (komu jej udzielić, w jaki sposób itp.)*

Etapy interwencji kryzysowej w szkole c.d.:

Zmotywowanie do działania

- ❖ Określenie szczegółów i warunków wprowadzenia planu w życie;

Przygotowanie szkoły do prezentacji problemu na zewnątrz

- ❖ *Ustalenie zasad współpracy szkoły z przedstawicielami środków społecznego przekazu; opracowanie spójnej strategii informacyjnej placówki.*

Z kim pracujemy w trakcie interwencji:

Kierownictwo szkoły:

- ❖ ustalanie stron problemu/konfliktu,
- ❖ ustalenie planu działania.
- ❖ ustalenie zasobów szkoły (np. specjaliści, organizacje).

Uczniowie, klasa, grupa

- ❖ rzetelna informacja,
- ❖ wyjaśnienie problemu,
- ❖ umożliwienie odreagowania emocji.

Nauczyciele/rodzice

- ❖ wyjaśnienie przyczyn i mechanizmów powstałego problemu,
- ❖ omówienie skutków problemu,
- ❖ ustalenie strategii postępowania z uczniami,
- ❖ omówienie planu działania.

Co utrudnia pokonywanie kryzysu przez ludzi:

- ❖ Stres, silne emocje, poczucie utraty równowagi psychicznej.
- ❖ Ograniczona zdolność ludzi do podejmowania w stresie skutecznych działań (unikanie, działania chybione, paraliż).
- ❖ Zniekształcenia poznawcze – ograniczona zdolność wnioskowania i logicznego myślenia.
- ❖ Dezorganizacja i związane z tym poczucie ograniczonej możliwości kontroli sytuacji.

Co utrudnia wychodzenie z kryzysu:

- ❖ Nie rozpoznanie zagrożeń, które mogą przerodzić się w kryzys, lub go pogłębiać.
- ❖ Uporczywe ukrywanie symptomów nadchodzącego kryzysu i zaprzeczanie, że wystąpił.
- ❖ Bezczynność – oczekiwanie, że sprawy same się rozwiążą.
- ❖ Rozbieżność działań - każdy inaczej wyobraża sobie działania interwencyjne, a emocje wywołują różne „kreatywne” zachowania ludzi.
- ❖ Nie branie odpowiedzialności za kryzys, przekonanie, że od kryzysów są odpowiednie służby.

Co utrudnia wychodzenie z kryzysu:

- ❖ Uporczywe stosowanie starych, nieefektywnych sposobów rozwiązywania narastających problemów i konfliktów.
- ❖ Szukanie rozwiązań na których pojawienie się nie mamy wpływu, lub są nierealne (zmniejszyć liczebność klas, wyrzucić dzieci z ADHD, „*niech matka się nim zajmie*” itp.).
- ❖ Podziw dla mocy i lęk przed przemocą (dorosłych i młodzieży), niechęć do zmian.

Co utrudnia wychodzenie z kryzysu:

- ❖ Niepisane paktów obronne, koalicje, nieformalni przywódcy w opozycji do struktury formalnej, konflikty wewnętrzne.
- ❖ Błędne przekonania: *„To nas nie dotyczy”, „To kolejne wymysły biurokratyczne”, „Mamy do siebie zaufanie”, „To dyrekcja powinna się na tym znać”, „Już kiedyś poradziliśmy sobie”* itp.
- ❖ Ograniczanie się do szukania winnych, szczególnie poza szkołą (policja, władze oświatowe, złe przepisy, rodzice, *„to przez niego”* itp.).

Wewnętrzne skutki nierozwiązanego kryzysu:

- ❖ Narastające poczucie zagrożenia i niepewności (plotki, agresja).
- ❖ Doraźne próby radzenia sobie (radikalne podziały na grupy, zbiorowe zwolnienia lekarskie).
- ❖ Skupienie na emocjach, na „sobie”, oderwanie się nauczycieli, uczniów od typowych zajęć szkolnych.
- ❖ Gromadzenie się grup i usiłowanie „wzięcia spraw w swoje ręce” (elementy wsparcia grupowego).
- ❖ Strach przed konsekwencjami.

Zewnętrzne skutki nierozwiązanego kryzysu:

- ❖ Pożywka dla budowania przez media i społeczność lokalną, oraz środowiska „z branży” atmosfery sensacji i skandalu.
- ❖ Określone decyzje organizacji nadrzędnych i otoczenia społecznego.
- ❖ Decyzje przyszłych i obecnych uczniów i rodziców – zmiana szkoły, ograniczenie ilości chętnych do rozpoczęcia nauki w danej placówce itp.

Żałoba

Pomoc profesjonalna
ma najpierw dopomóc
człowiekowi **być w żałobie,**
a potem z niej wyjść.

Pomoc specjalistyczna dla dziecka niezbędna jest gdy obserwujemy:

- ❖ głęboką depresję;
- ❖ lęki separacyjne;
- ❖ długotrwałe zaburzenia snu i jedzenia;
- ❖ długotrwałą regresję w zachowaniu;
- ❖ naśladowanie zmarłej osoby i deklarowanie chęci dołączenia do zmarłego;
- ❖ przedłużającą się utratę zainteresowań przyjaciółmi;
- ❖ odmowę uczęszczania do szkoły.

Reakcje na chorobę i umieranie (wg E. Kubler-Ross):

- ❖ Faza zaprzeczania: szok, odrętwienie, dysocjacja uczuć i myśli, „to nie może być prawda”.
- ❖ Faza gniewu: kierowanego do siebie lub do innych, złość, bunt, pytanie „czemu właśnie ja?”.
- ❖ Faza targowania się: szukanie rozwiązania trudnej sytuacji poprzez układy z losem np. „jeśli wyzdrowieje, będę chodził do kościoła, nie będę krzyczał na dziecko”.
- ❖ Faza depresji: uczucie straty, smutku, ale też wyciszenia, przygotowanie do pożegnania.
- ❖ Faza akceptacji: pogodzenie się z rzeczywistością, równowagi i wewnętrznego spokoju.

W normalnie przebiegającej żałobie pomoc bywa potrzebna do:

- ❖ Ekspresji lęku, żalu i rozpacz.
- ❖ Poradzenia sobie z poczuciem osamotnienia.
- ❖ Poradzenia sobie z poczuciem winy i krzywdy.
- ❖ Przeżycia złości i gniewu w kontekście utraty.
- ❖ Uporządkowania myśli o sensie życia.
- ❖ Akceptacji realności śmierci.
- ❖ Odbudowania osobistej motywacji do życia.
- ❖ Odszukaniu nowych obszarów zaangażowania.

Interwencja ma na celu doprowadzenie do:

- ❖ zamiany mechanizmów obronnych na przystosowawcze;
- ❖ przeżycia smutku i żalu rozstania;
- ❖ rozliczenia się z przeszłością, podsumowania relacji ze zmarłym.

Pomoc profesjonalna ma najpierw dopomóc człowiekowi być w żałobie, a potem z niej wyjść.

Próby samobójcze i samobójstwa

Podstawowa zasada postępowania w wypadku zgłoszenia zamiaru popełnienia samobójstwa

Każde zgłoszenie należy traktować
poważnie !!!!!

Należy okazać czujność
i zainteresowanie osobą zagrożoną
samobójstwem.

Może ona prosić o pomoc tylko raz !!!

Procedura postępowania:

1. Rozpoznanie sytuacji – zebranie informacji;
2. Nawiązanie kontaktu - znaleźć odpowiedni czas i miejsce na nawiązanie rozmowy;
3. Przeprowadzenie rozmowy o problemie:
Rozmawiać o samobójstwie w sposób otwarty i bez skrępowania, nie pytać „dlaczego” pytać „po co” ;
4. Przyzwolenie na odreagowania emocji;
5. Ocena zagrożenia;
6. Poinformowanie rodziców i skierowanie do odpowiedniego miejsca i osoby.

Co jeszcze jest ważne:

Nie utrzymywać informacji o planach samobójczych w tajemnicy;

- ❖ Zapytać, czy są jeszcze inne osoby, które powinny wiedzieć o samobójczych zamiarach rozmówcy.
- ❖ Usunąć dostępne środki pozbawienia się życia.
- ❖ Poinformować najbliższych i poinstruować o sposobie zachowania w takiej sytuacji.
- ❖ Nawiązać kontakt i umówić się: „nie robię sobie krzywdy przez 24 godziny”.

Ocena ryzyka samobójstwa jest szczególnie ważna gdy:

- ❖ młody człowiek podejmował już próby samobójcze;
- ❖ nastolatek grozi samookaleczeniem;
- ❖ istnieją oznaki ciężkiej depresji.

Jeśli uczeń popełni samobójstwo:

- ❖ Może dojść do zjawiska „zarażania się” samobójstwem.
- ❖ Koledzy szkolni, pracownicy szkoły i rodzice uczniów powinni być poinformowani o wydarzeniu i mieć możliwość **przepracowania emocji** z tym związanych.
- ❖ **Nie można dopuścić do gloryfikowania** tego typu zachowań, oraz do idealizacji osoby samobójcy.
- ❖ **Nie należy organizować uroczystości** o charakterze wspominkowym, ani apeli szkolnych na których informowano by o zdarzeniu.
- ❖ Uczniowie powinni uzyskać **informację o miejscach**, w których uzyskaliby pomoc w czasie kryzysu oraz numery telefonów zaufania.

Strategie pracy z mediami w sytuacji kryzysowej:

Strategia 1

Obrona przez atak

Strategia 2

Deprecjacja

Strategia 3

Milczenie

Kilka porad dotyczących kontaktów z „mediami” c.d.:

- ❖ Nie licz na wyrozumiałość dziennikarzy oczekujących informacji.
- ❖ Pokazuj, że kontrolujesz sytuację.
- ❖ Nie ujawniaj nazwisk ofiar zanim nie dowie się o tym rodzina.
- ❖ Zawsze wyrażaj troskę z powodu strat, cierpień, ofiar, zniszczeń, nawet - gdyby były nieuniknione.
- ❖ Nie snuj spekulacji, podejrzeń i nie stawiaj hipotez.

Kilka porad dotyczących kontaktów z „mediami”:

- ❖ Mów pierwszy o złych wiadomościach.
- ❖ Bądź absolutnie pewien faktów i stwierdzeń, które podajesz.
- ❖ Staraj się zachować spójność przekazu, logikę i konsekwencję.
- ❖ Nie upubliczniaj informacji dotyczących bezpieczeństwa, objętych tajemnicą.
- ❖ Reaguj błyskawicznie i zdecydowanie na plotki dementując je i wykazując ich fałsz, lub głupotę.

Dziękujemy za uwagę